

Két összeesküvő

(Kerrang magazin, 2003. április 12.)

„Hány éves vagy?” hördül rám Jaz Coleman, miközben szinte átdöf tekintetével. „Huszonhat.” „Baszd meg a korodat,” dörög Coleman. „Veszélyes csóka vagyok, húzás innen. Nem érdekel. És nem félek a haláltól. Bekövetkezik, elkerülhetetlenül. Világos? Az eljövetele előtti károkozásom mértéke az, ami számít.”

Március 28-a, Los Angeles – itt már javában tart a nyár. A napfény a Sunset Boulevard pálmáit nyüstöli, a közszemlére bocsátott húst, bikiniket. A Grandmaster Recorders Súdó sötét eneteriőrjében (mélyvörös szőnyegek, sötét faborítás, sötét üvegek, akár valami hajóbelső) guggoló, negyvenes éveit taposó jókora darab férfi (díszes, fekete keleti öltözet, sűrű fekete haj) nagyot szippant a vízipipájából. Vele szemközt kecskeszakállas fiatalember ücsörög, cigarettájával babrál, hamuja az asztalra hullik. Jaz Coleman, a Killing Joke szellemi vezére és Dave Grohl éppen megérdemelt pihenőjüket tartják.

Az első találkozásuk jön szóba. Grohl a Foo Fighters együttesel éppen Új Zélandon lépett föl egy fesztiválon, amikor Coleman odalépett a jámbor virginiaihoz, s megkérdezte, nem volna-e kedve dobosként közreműködni a Killing Joke új, 1978-as londoni megalakulásuk óta 11. stúdió-albumán.

„Egy pubban találkoztunk,” meséli vigyorogva Grohl. „Egyszer csak odajött hozzám egy reverendában. A pultnál ücsörögtem azon gondolkodva, vajon megismerem-e, erre besétál ez az elbaszott pap. Szenzációs helyzet.”

„És Kurt is áldását adta,” gúnyolódik Coleman a maga abszurd módján, ami azért sem meglepő, mert közben egy Chivas Regal társaságát szintén élvezi. „Azon az estén tényleg mindent beleadtunk; sikerült a lehető leggusztustalanabb oldalunkat megmutatnunk.”

Annyira sikerült lerészegedniük (megmagyarázandó Coleman utalását), hogy belekötöttek pár amerikaiba, akikről történetesen kiderült, George Bush hívei.

„Jaz megragadta őket, és éktelen üvöltözésbe kezdett, úgy kellett elrángigálnom onnan, nehogy szétmarcangolja valamelyiket. Aztán megpróbálkozott a bokán harapásával. Végül csak legrugultunk a domb aljára valahogy.”

„Igazán vicces helyzet volt,” hahotázik Coleman (most egy vörösboros palackot szorongat). „Szerencsétlen baszkikáim azt se tudták, mi történik. Ott tényleg minden biztosíték kivágódott. Egyfajta 'lássuk, mi is van odabenn, legbelül a sötétben – az igazi oldalunk'. Hasonló terápiát használunk a Killing Joke esetében. Amikor újra összejöttünk egy hosszabb szünet után, letettem az asztal közepére egy üveg whiskyt, megittuk – előhívandó a szunnyadó démonokat, másnap pedig kezdődött a közös munka.”

Jaz hátraveti a fejét, és ördögien fölkacag. Ha három szóban kellene leírni Coleman személyiségét, mindhárom kilógna az élet szabta keretekből. Amennyiben megadatik, hogy találkozhasson vele az

ember (ami nem könnyű, hiszen szinte meg sem áll Prága, Genova és egy Új-Zélandhoz közeli kicsinyke sziget között), jelenlétének súlya egyszerre lenyűgöző, inspiráló és sokkoló, viselkedése, modora, szenvedélyessége különleges erővel hat, és nem csupán zenéjére, hanem az élet egészére az általános romlás közepette. Klasszikus zenei képzettsége okán zeneszerző/karmester is (mintegy 15 lemez kötődik ezúton nevéhez), jelenleg a Prágai Filharmonikusok alkalmazásában. Nemrég pedig föltűnt Az ördög éve című cseh filmben mint (talán nem meglepő – személyiségének ismeretében) az ördög maga.

Nem beszélve a Killing Joke zenekarról, amit immáron 25 éve vezet. Mindössze néhány együttes harcolta ki magának a jogot a zene történetében, hogy a hangzás megújítóiként emlegessék: ők aligha maradhatnának ki a felsorolásból. Egyszerűbben fogalmazva: Killing Joke nélkül nincs Metallica, Ministry, Nirvana, nincs a kilencvenes évek metálja. Dave Grohl 14 évesen szembesült először zenéjükkel, és onnantól nem volt visszaút.

„A debütáló albumuk életem legmeghatározóbb zenei élményei közé tartozik,” vallja be az elragadtatott Grohl. „Számomra a Killing Joke mindaz, amit fontosnak tartok a zenében – relevancia, melódia, energia és annak közvetítése. Mindenki keresi a maga lemezét, amiben megtalálja a saját testére szabott mondanivalót, zeneiséget, erőt – ami minden más addig hallottól különbözik. A gond csak az, hogy mindenki a lehető legrosszabb helyeken kutakszik. A furcsa az a Jazzel való találkozás és a zenei felvételek elkészítésének egyidejűségében, hogy minden olyan hihetetlenül relevánssá, szinte prófétikus erejűvé válik.”

Néhány nap múlva, védjegyéül szolgáló, festett harci maszkjában, Jaz Coleman föllép a Foo Fighters aucklandi koncertjén, hogy elénekeljen egy Killing Joke számot, a 'Requiem'-et, amit egyébként a csapat rendszeresen előad. Miután Grohl kapott némi ízelítőt az új Killing Joke anyagból, már csak idő kérdése volt, mikor találkozzanak újra; Grohl immáron a dobok mögött ül jó három napja.

Ezen a délutánon egy az orra elé kifeszített, a strandon meztelenül pózoló nőt ábrázoló törölköző előtt doboló Grohl följátszotta a *The House That Pain Built* dobtémáját, és nem bánja, hogy ebben a minőségében tartanak rá igényt. Az új Killing Joke album jórészt Londonban készült Coleman, Geordie és az időnként egymást cserélő két basszusgitáros, Youth és Paul Raven segítségével.

A helyzet iróniáját az adja, hogy még sosem találkoztak idén január előtt, de éppen találkozhattak volna úgy egy évtizeddel ezelőtt... a bíróságon. A Killing Joke ugyanis beperelte a Nirvanát azt kifogásolva, hogy ellopták egyik számuk gitártémáját (*Eighties /Killing Joke/ – Come As You Are /Nirvana/ – A lopás ténye több mint nyilvánvaló – a szerk. és a ford.).* Mára mindketten úgy gondolják, ez már a múlt.

„Végül megtudjuk, kik is vagyunk,” zendít rá Coleman ünnepélyes hangon. „Mi vagyunk a kibaszott keresztapák, a nagyapák. És mi azt mondjuk, baszd meg. Nekem még mindig van egy csapatom. Még mindig. Megeszünk élve. Hehehehehe. Ők az én kis szörnyűséges birkanyájam, elmondanám.”

Nem egészen tiszta számomra, mit is akart mondani ezzel, de Grohl bölcsen bólogat, majd azt mondja, „Így igaz”. Dave, mit jelent számodra annak az együttesnek a tagjává lenni, amelyikért olyan régóta rajongsz?

„KIBASZOTTUL A CSALÁD TAGJA TE ELBASZOTT KRETÉN!” üvölt az arcomba Coleman. „CSALÁDTAG, CSALÁDTAG, CSALÁDTAG. Tiszta?” Tiszta.

„Annyi emberrel találkozol az életben, akikről igazi megtiszteltetés, hogy az életük részévé válhatsz,” teszi hozzá Grohl. „Rádásul én szeretem az elbaszott örülteket, akárcsak a ...”

„Pakikat!” üvölti közbe Coleman egy indiai anya gyermekeként. „A pakikat,” ismétli meg vigyorogva Grohl. „Ha, ha,” vág közbe gúnyos ábrázattal Coleman. „Egy pillanat.”

Miközben arra várunk, hogy befejeződjék Grohl fotózgatása az újság számára, két szakadt külsejű, bozontos hajú, kecskeszakállas fickó tűnik föl a láthatáron, és egy videokamerát szögeznek Coleman-re, aki hátravetett fejfel és fölemelt állal kezd végeláthatatlannak tűnő szónoklatba a világ állapotáról. Később kiderül, e kettő Coleman saját használatú, afféle házivideószerű kamerás rögzítésére szerződött.

„Ha az emberiség megússza a következő évet, egész jó eséllyel pályázunk a hosszabb túlélésre,” kezdi. „Azt hiszem, mindez tökéletesen iszonytató. Belőlem még a szart is kiszorítja a félsz. Kaotikus, kaotikus állapotok uralkodnak, miközben én visszavonulhatok a magam kis paradicsomi szigetcskéjére, ahol elhorgászgatok a csodálatos lányaimmal. De érzem, ez a megfelelő pillanat újra belevágni a Killing Joke-ba. Muszáj.”

„Dave-vel A gonosz tengelye címet szeretnénk adni a lemeznek,” fordul felém. „Ez a kor az Amerikai Birodalom hajnala. Átvesszük a hatalmat a világ fölött. Ez történik most, mi pedig itt vagyunk a kibaszott ellenség barlangjában. Sosem gondoltam volna, hogy eljőhet ez a nap.”

Amikor Jaz Coleman beszél, ami az együtt eltöltött idő 99 százaléka, csak úgy áradnak belőle a szavak, a nevetés és a féktelen érzelmek: büszkeség, szomorúság, düh, kín és gyönyör. Beszéd közben gyakran tart szünetet a drámaiság fokozása érdekében, mélyen a szemedbe néz, hogy kifürkésze, érted-e, amit mond, majd széles vigyorra görbül a szája. Ekkor biztosan valami poén következik. Közben az operatőr egyre csak filmez, és mosolyogva keresni kezdi a tekintetem, amikor úgy érzi, Coleman fölkaprikazza magát, vagy éppen kitörni készül.

„Talán egy jókora pofon kell nekünk,” folytatja Coleman megfontoltan. „És épp most indul útjára egy jó kis kibaszott pofon. A gonosz erői olyan irányból lendültek támadásba, amelyikből sosem gondoltuk volna. Nyugatról. Azok a kormányok, amiket mi kormányoknak gondolunk, egyszerű bábok.”

„Fél életem a Killing Joke-ban telt el,” mondja némi szenvedélyességgel, „de ez most afféle harc. Az utolsó csata. Látni fogjuk a poklot itt, a földön. Az elképzelhetetlen táru majd szemeink elé az elkövetkezendő 48 hónapban. A világ örökre megváltozik.”

Megkérdézem, hogy prófétának látja-e magát.

„Nem. Amit én látok, az a profit,” vág vissza, majd üvöltésbe csap át.

„BASZÓDJ MEG. NE PRÓBÁLJ PIEDESZTÁLRA ÁLLÍTANI. NEKEM NEM JÖN BE EZ A SZAR-SÁG. ÉN PONT AZÉRT MENTEM BELE EBBE AZ EGÉSZBE, MERT NEM AKAROK KIBASZOTT PRÓFÉTÁKAT LÁTNÍ.”

„De annyira felbőszített mindaz, amit az elmúlt öt évben tapasztaltam, hogy úgy döntöttem, papnak állok,” vigyorog rám. „Legalább nem cseszik el a gyerekeidet, ha? Már ki is jelölték az egyházközségemet a következő évre; igazán vicces helyzet: lesz ott pár komolyabb buli.”

Odakint lassan LA kék egén a sötétség lesz az úr. Lejárt az interjúra szánt időnk, Dave Grohl visszatért a dobucscs mögé befejezni a dolgát, Coleman pedig egy üveg Grand Royalon keresztül mered rám, amit éppen most készül kinyitni. Még nem fejezte be mondandóját. Meglehet, gonosz, sötét idők jönnek, az emberiség mégis felébred tetszhalott állapotából egy napon.

„Hidd csak el,” suttog drámaian, „már régóta ismerjük a válaszokat. A természet újjáéledéséről, az éonok szerepéről, az életünkre gyakorolt hatásukról. Büszke vagyok a Killing Joke-ban teljesített szolgálatra. Tizenévesként vágtam bele; azt hiszem, nagyszerűségünk a fölfoghatóság határain túlra mutat. 24 év. Amikor bandák ezrei számára válsz viszonyítási ponttá, már tudod, hogy győztél. Szarj a palotákra, a tökeid ügyis a kezünkben vannak. (Magyarul nem visszaadható utalás a Sex Pistolsra – a ford.)”

„Az öbölben tűzijáték/ Otthon pezsgősüveg durrant/ De az üzlet és Hollywood csak zakatol tovább” – énekelte Coleman az America című számban még 1990-ben. Tizenhárom évvel később ismét átélhetjük mindezt.

Éjjeli egy óra. Jaz Coleman kicsit elázva ücsörög a Standard Hotel úszómedencéjénél: alant az éjszakai LA lélegzetelállító panorámája. Körülötte megannyi szőke, napbarnított, hibátlan külsejű ember cseverészik az élet gyönyöreinek forrásairól. Néhány ezer mérfölddel arrébb az iraki lakosság éppen amerikai és brit bombák áldásaiban részesül.

„Mit csinálsz, ember?” mordul rám Coleman, amikor megpillant.

„Ööö, megyek aludni.”

„Arra bőven lesz időd, ha meghaltál,” vigyorog rám a szokott módján.

Csak hogy sikerüljön fogni a poént:

- A Killing Joke 1978-ban alakult Nyugat Londonban. Többek között a Metallica, a Foo Fighters és a Fugazi is földolgozta számaikat alapvető zenei hatásként jelölve meg őket.
- Jaz Coleman egyszer kijelentette, addig nem nyúl jogdíjaihoz, amíg nem futja egy magánhad-seregére. Szerencsére később meggondolta magát.
- A nyolcvanas évek végén az apokalipszis eljöveteletől való félelmében Coleman és Geordie Izlandra költözött, hogy ott várják ki a véget. A végén Björk első együttese, a The Sugarcubes környékén kötöttek ki.
- Miután egyik poszterükön Pius (XII. – a ford.) pápa éppen megáld néhány, náci egyenruhába öltözött embert, az együttes glasgowi föllépését betiltották.
- A Killing Joke tagjai nem különösebben rajonganak az újságírókért. Egyik alkalommal Jaz Coleman a saját maga kreálta nyelven beszélt végig egy interjút, máskor pedig közösen be-ragasztószalagozták egy újságíró száját, mivel túlságosan együgyű kérdésekkel hozakodott elő.
- A nyolcvanas évek végén Youth elmegyógyintézetben végezte, miután egy túlpörgetett acid trip során föl-alá kezdett lófrálni a londoni Kings Roadon markaiban egy-egy égő papírpénzkupaccal. Később sikerült visszatérnie a szakmába, mint producer (Tom Jones, The Verve stb.).
- Geordie brahiból jelentkezett a Faith No More megüresedett gitárosi posztjára Jim Martin

- távozása után. Amikor jelezték neki, hogy övé a gitáros szerepe, Geordie így utasította vissza őket, „Az én városi lelkemnek ti túlságosan is kültelkiek vagytok. Még álmomban sem dolgoznék veletek.”
- Miután sikerült megkenni az egyiptomi Kulturális Minisztérium illetékeseit, az 1994-es *Pandemonium* album egyes számait a három napra megkapott királyi sírkamrában vették föl az egyik nagy piramis belsejében.
 - Jaz Coleman úgy segítette a gondolatot, miszerint ültessék át az új-zélandi himnusz szövegét maori nyelvre, hogy arra kérte Hinewehi Mohi énekesnőt az 1999-es rögbi világbajnokság megnyitóján, énekelje el a himnusz anyanyelvén.
 - Jaz Coleman eredeti keresztnéve Jeremy. De azt ajánljuk, soha ne hívják így, ha nem akarják végig sérteni, és ezért az átkok tengerébe fulladni. Előre szóltunk.

Domokos Tamás fordítása